

CZU: 373.3:502/504

DOI: 10.46727/c.17-18-05-2024.p381-390

**EDUCAȚIA PENTRU MEDIU ȘI FORMAREA CULTURII ECOLOGICE ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR – CHESTIONAR PENTRU CADRELE
DIDACTICE**

**ENVIRONMENTAL EDUCATION AND THE TRAINING OF ECOLOGICAL
CULTURE IN PRIMARY EDUCATION – QUESTIONNAIRE FOR
TEACHERS**

CHIRIAC Elena,

profesor înv. Prim., Școala Gimnazială nr. 11
„Ștefan Octavian Iosif” din Brașov, România

ORCID: 0000-0003-4629-9629

chiriacelena1973@gmail.com

Rezumat: *Articolul dat evidențiază perspectivele profesorilor din clasele primare asupra educației pentru mediu și formării culturii ecologice, folosind un chestionar. Rezultatele indică importanța atribuită acestor aspecte, dar și nevoia de resurse și de formare continuă. Chestionarul dezvăluie atât percepțiile, cât și experiențele lor în predarea educației pentru mediu. Înțelegerea perspectivelor profesorilor este esențială pentru implementarea unui curriculum relevant și eficient în promovarea unui mediu curat în rândul elevilor din ciclul primar.*

Cuvinte-cheie: *Cadre didactice, chestionar, cultură ecologică, educație pentru mediu, elevi, învățământ primar, percepții.*

Abstract: *The given article highlights the perspectives of primary school teachers on environmental education and ecological culture formation, using a questionnaire. The results indicate the importance attributed to these aspects, but also the need for resources and continuous training. The questionnaire reveals both their perceptions and experiences in teaching environmental education. Understanding teachers' perspectives is essential for implementing a relevant and effective curriculum in promoting a clean environment among primary school students.*

Key words: *Teachers, questionnaire, ecological culture, environmental education, students, primary education, perceptions.*

Introducere

Educația pentru mediu reprezintă elementul esențial în dezvoltarea sustenabilității și conștientizării eco în rândul generațiilor viitoare. În acest context, învățământului primar îi revine un rol major pentru formarea culturii ecologice, începând cu cele mai

fragede vârste. Deși, conceptul de educație ecologică s-a afirmat ca fiind important, implementarea sa în curriculum și evaluarea eficacității acestuia rămân subiecte de interes și discuții actuale în domeniul educației [1].

Scopul articolului este de a evidenția perspectivele cadrelor didactice în ceea ce privește educația ecologică și integrarea conținuturilor cu caracter ecologic în curriculumul primar. Ne propunem să înțelegem mai bine modul în care aceștia percep și se implică în procesul de predare – învățare a conceptelor ecologice și de adoptare a practicilor sustenabile.

Pentru a atinge acest obiectiv, este important să cercetăm perspectivele cadrelor didactice, deoarece acestea pot oferi informații valoroase despre eficiența metodelor și strategiilor de predare utilizate în educația ecologică.

Metodologia utilizată

Metodologia noastră de cercetare implică aplicarea unui chestionar adresat cadrelor didactice pentru a evalua percepțiile acestora în ceea ce privește integrarea educației ecologice în conținuturile curriculare.

Prin intermediul acestui studiu, ne propunem să aducem contribuții semnificative la cunoașterea și îmbunătățirea practicilor educaționale în domeniul educației ecologice în învățământul primar. Rezultatele noastre pot oferi direcții valoroase pentru dezvoltarea de programe educaționale mai eficiente și adaptate la nevoile și interesele elevilor, referitor la protecția și conservarea mediului înconjurător.

Pentru cadrele didactice am elaborat un chestionar alcătuit din zece întrebări, care a fost distribuit cu ajutorul aplicației Google Forms. S-au colectat răspunsurile a 168 de respondenți din România și Republica Moldova.

Administrarea chestionarelor a fost realizată în conformitate cu protocoalele standard de cercetare etică și confidențialitate. Cadrele didactice au fost informate cu privire la scopul și importanța studiului și li s-a solicitat consimțământul înainte de a le completa. De asemenea, am asigurat anonimatul participanților pentru a încuraja sinceritatea și transparența în răspunsurile lor [3].

După colectarea datelor, am trecut la analiza acestora utilizând tehnici statistice și de cercetare calitativă.

Rezultatele și interpretarea datelor chestionarului.

1. Sunteți de acord cu faptul că societatea noastră trece print-o criză ecologică?

Conform răspunsurilor observate în această diagramă observăm că, o proporție foarte mare de respondenți 162, respectiv 96,4%, sunt de acord că societatea noastră se confruntă cu o criză ecologică, în timp ce doar o mică parte 6 respondenți, adică 3,6%, nu sunt de acord cu această afirmație. Aceasta ne permite o preocupare

semnificativă în rândul răspunsurilor cu privire la problemele ecologice și la necesitatea unor acțiuni pentru a aborda această criză.

1. Sunteți de acord cu faptul că societatea noastră trece print-o criză ecologică? Bifați una dintre următoarele variante propuse:

168 de răspunsuri

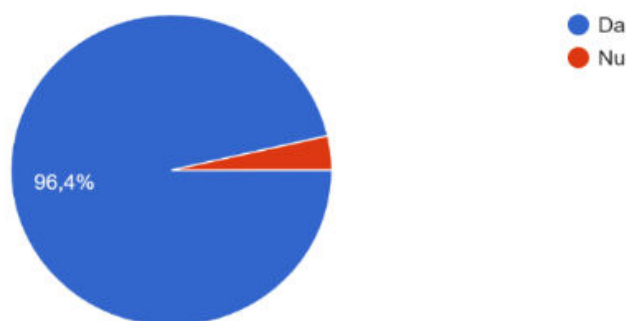

Fig. 1. Opinia respondenților privind acordul /dezacordul față de criza ecologică în societate

2. *În ce măsură credeți că este nevoie astăzi de formarea culturii ecologice la elevi?*

2. În ce măsură credeți că este nevoie astăzi de formarea culturii ecologice la elevi? Selectați una dintre următoarele variante propuse:

168 de răspunsuri

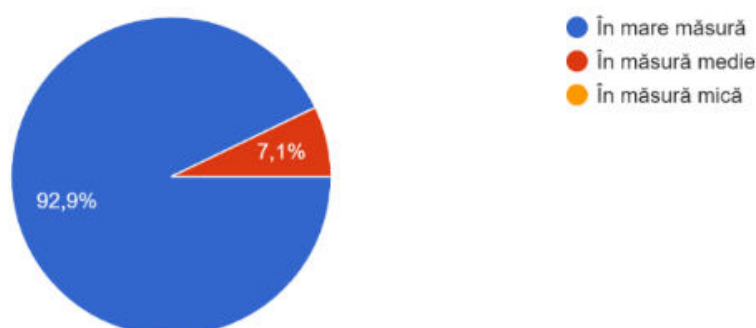

Fig. 2. Opinia respondenților privind necesitatea procesului de formare a culturii ecologice la elevi

Pe baza datelor deducem o majoritate dominantă a respondenților 156, adică 92,9%, care consideră formarea culturii ecologice la elevi în mare măsură. Acest lucru indică o voință puternică în rândul respondenților pentru integrarea educației ecologice în procesul de învățământ și pentru a-i învăța pe elevi despre importanța protejării mediului înconjurător.

3. Care credeți că ar fi valorile sau abilitățile practice obținute de elevi în urma realizării educației ecologice?

Fig. 3. Opinia respondenților privind valorile sau abilitățile practice posibile dezvoltate la elevi în urma aplicării educației ecologice

Formarea culturii ecologice a fost menționată de către 79 respondenți (47%), ceea ce indică că un număr semnificativ de persoane cred că educația ecologică poate ajuta la dezvoltarea unei culturi și conștientizări ecologice puternice în rândul elevilor.

Atitudinea protectoare față de natură a fost menționată de către 75 respondenți (44,6%), ceea ce presupune, că educația ecologică poate influența modul în care elevii percep și tratează mediul înconjurător, promovând o atitudine mai responsabilă și protectoare față de natură.

Dezvoltarea gândirii critice a fost menționată de către 14 respondenți (8,3%), un număr mai mic, ceea ce poate însemna evaluarea și analiza mai atentă a problemelor ecologice și a soluțiilor posibile.

Din perspectiva răspunsurilor, deducem că educația ecologică este percepută ca un mijloc de a cultiva valori precum, cultura ecologică și atitudinea protectoare față de natură în rândul elevilor, cu o mai mică mențiune a dezvoltării gândirii critice. Aceste

rezultate ne pot fi utile pentru a orienta programele și politicile educaționale pentru promovarea educației ecologice în școli.

4. Formulați propria definiție a conceptului de cultură ecologică a elevului, așa cum îl înțelegeți dvs.

Reieșind din răspunsurile oferite de cadrele didactice, am formulat o definiție sintetică a ceea ce înțeleg profesorii prin conceptului de cultură ecologică a elevului: „Cultura ecologică reprezintă ansamblul cunoștințelor, valorilor, atitudinilor și comportamentelor unei societăți în ceea ce privește relația sa cu mediul înconjurător. Prin ea se subînțelege importanța protejării și conservării mediului, dobândirea unui stil de viață responsabil și durabil, precum și promovarea practicilor și politicilor care să contribuie la menținerea echilibrului ecologic și la protejarea biodiversității. Cultura ecologică presupune, de asemenea, respectul față de natură, conștientizarea impactului acțiunilor umane asupra mediului și implicarea activă în acțiuni de conservare și restaurare a ecosistemelor.”

5. Cât de important credeți că este rolul cadrelor didactice în formarea culturii ecologice la elevi?

După cum observăm, majoritatea respondenților 127 (75,6%), recunosc rolul cadrelor didactice în formarea culturii ecologice la elevi „foarte important”.

Este semnificativ că niciun respondent nu a considerat că rolul cadrelor didactice este „puțin important”, ceea ce demonstrează conturarea unui argument puternic cu privire la importanța cadrelor didactice în educația ecologică a elevilor, menționând responsabilitatea majoră a acestora.

5. Cât de important credeți că este rolul cadrelor didactice în formarea culturii ecologice la elevi?
Selectați una dintre următoarele variante propuse:
168 de răspunsuri

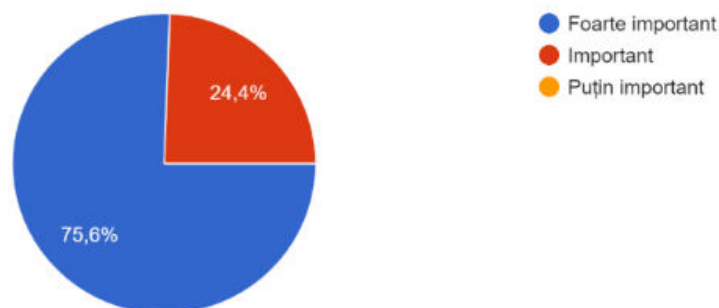

Fig. 4. Opinia respondenților privind importanța cadrelor didactice în procesul de formare a culturii ecologice la elevi

6. La ce etapă credeți că e mai bine să înceapă educația ecologică pentru formarea culturii ecologice?

6. La ce etapă credeți că e mai bine să înceapă educația ecologică pentru formarea culturii ecologice? Selectați una dintre următoarele variante propuse:

168 de răspunsuri

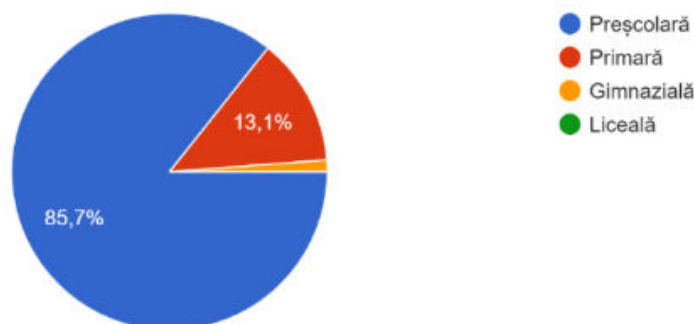

Fig. 5. Opinia respondenților privind etapa aplicării educației ecologice cu scopul formării culturii ecologice la elevi

În opinia cadrelor didactice, datele arată că majoritatea respondenților – 144 (85,7%), consideră că este mai bine să înceapă educația ecologică pentru formarea culturii ecologice la etapa preșcolară.

Aceste date ne poate servi drept vector, pentru dezvoltarea programelor educaționale ecologice în primul rând, în școli și grădinițe.

7. În ce măsură credeți că sunteți pregătit (ă) pentru realizarea practică a educației ecologice?

7. În ce măsură credeți că sunteți pregătit (ă) pentru realizarea practică a educației ecologice?

Selectați una dintre următoarele variante propuse:

168 de răspunsuri

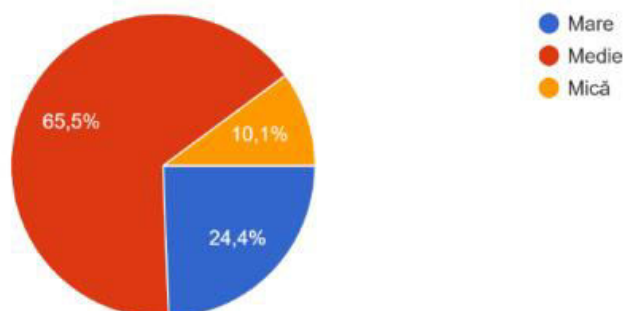

Fig. 6. Opinia respondenților referitor la pregătirea personală pentru aplicarea în practică a educației ecologice

Datele prezentate arată că majoritatea respondenților, mai exact 110 (65,5%), se pregătesc într-o măsură medie pentru realizarea practică a educației ecologice. Din această perspectivă vedem, că majoritatea cadrelor didactice participante la sondaj se simt în mare parte pregătite să pună în practică educația ecologică.

Un număr de 41 (24,4%) dintre respondenți sunt pregătiți într-o măsură mare pentru a practica educația ecologică. Iar 17 (10,1%) dintre respondenți susțin că sunt pregătiți într-o măsură mică.

Observăm o varietate de niveluri de pregătire în rândul cadrelor didactice cu privire la educația ecologică, majoritatea se situează la un nivel mediu de pregătire. Potrivit informațiilor utile putem identifica nevoile de formare și dezvoltare profesională pentru cadre didactice care doresc să îmbunătățească sau să-și dezvolte abilitățile în domeniul educației ecologice.

8. Care dintre următoarele instrumente pedagogice credeți că v-ar fi de folos în realizarea procesului didactic de formare a culturii ecologice?

8. Care dintre următoarele instrumente pedagogice credeți că v-ar fi de folos în realizarea procesului didactic de formare a culturii ecologice? Selectați una dintre următoarele variante propuse:

168 de răspunsuri

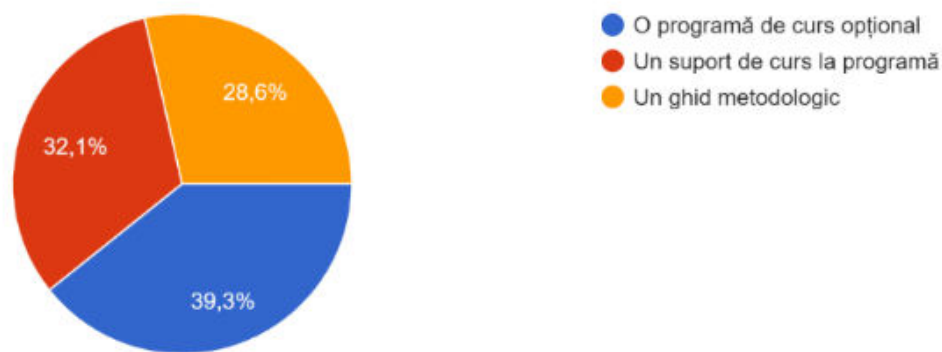

Fig. 7. Opinia respondenților privind utilitatea instrumentelor pedagogice în realizarea procesului didactic de formare a culturii ecologice la elevi

Datele de mai sus arată că răspunsurile au indicat diferite instrumente pedagogice care ar fi de folos în realizarea procesului didactic de formare a culturii ecologice. Iată cum au răspuns aceștia:

dintre respondenți (39,3%) consideră că o programă de curs opțional ar fi cel mai util instrument pedagogic în realizarea procesului didactic de formare a culturii

ecologice. Acest lucru ne permite să credem că există un interes crescut pentru abordarea educației ecologice printr-un curs special sau opțional.

54 dintre respondenți (32,1%) menționează că un suport de curs la programă ar fi util. În acest context, poate fi un instrument de bază pentru structurarea și organizarea materiei legate de educația ecologică în curriculumul existent.

48 dintre respondenți (28,6%) au indicat că un ghid metodologic ar fi de folos. Varietatea alegerilor de către cadrele didactice cu privire la instrumentele pedagogice preferate pentru educația ecologică au un interes semnificativ pentru programele de curs opționale. Aceste informații ne pot servi ca ghid pentru dezvoltarea resurselor și materialelor educaționale pentru formarea culturii ecologice la elevi.

Pentru următorul item am propus o grilă cu mai multe variante de răspuns.

9. În ce măsură credeți că temele enumerate mai jos ar asigura formarea culturii ecologice la elevi?

9. În ce măsură credeți că temele enumerate mai jos ar asigura formarea culturii ecologice la elevi?
Bifați în tabel una dintre următoarele variante propuse.

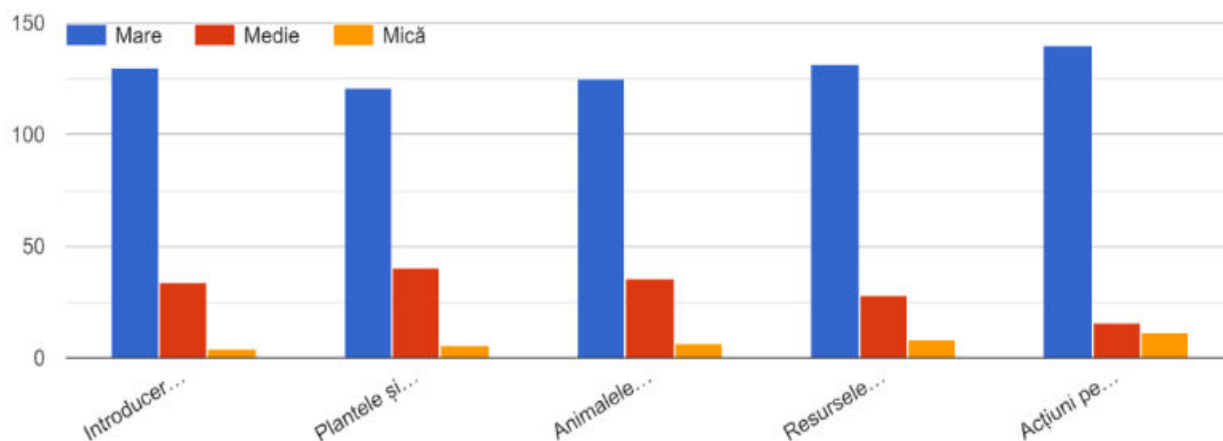

Fig. 8. Opinia respondenților privind temele propuse care ar asigura formarea culturii ecologice la elevi

Din statistica prezentată vedem că respondenții au evaluat diferit teme enumerate în ceea ce privește capacitatea lor de a asigura formarea culturii ecologice la elevi.

Introducere în cultura ecologică

Plantele și mediul lor

Animalele și mediul lor

***Resursele naturale și utilizarea lor durabilă
Acțiuni pentru protejarea mediului înconjurător***

Însă ce este în comun pentru majoritatea respondenților, la temele enumerate pentru formarea culturii ecologice la elevi, ne permite să recunoaștem importanța temelor care vizează acțiuni concrete pentru protejarea și implicarea elevilor în proiecte de mediu în comunitate.

10. Enumerați cel puțin trei strategii didactice pe care le utilizați, de obicei, în activitatea de formare a culturii ecologice.

La acest item am observăm, că cadrele didactice aplică o varietate de strategii și metode în activitatea lor de formare a culturii ecologice la elevi. Mai frecvent au fost menționate următoarele:

- ***Observarea și experimentul***
- ***Activitățile practice și proiecte***
- ***Metode interactive și de grup***

Strategiile selectate din răspunsurile anterioare, arată diversitatea abordărilor pedagogice folosite pentru a forma cultură ecologică la elevi, însă nu înseamnă că toate cadrele didactice cunosc utilizarea acestor metode și tehnici ce pot contribui la dezvoltarea conștiinței și a comportamentului ecologic în rândul elevilor.

În urma discuțiilor precedente, vom formula câteva directive pentru îmbunătățirea procesului de educație ecologică în școli, pentru orientarea viitoare în cercetare și de acțiuni practice în acest domeniu:

- Dezvoltarea programelor de formare continuă pentru cadrele didactice;
- Crearea și distribuirea de materiale didactice relevante;
- Promovarea colaborării între școală și comunitate;
- Integrarea educației ecologice în toate domeniile de studiu;
- Promovarea cercetării interdisciplinare și a acțiunilor practice prin implicarea în proiecte de cercetare și acțiuni de mediu [4].

Date statistice acumulate cu ajutorul chestionarului, ne-a servit drept fundament de a concepe un program de formare dedicat cadrelor didactice „Formarea culturii ecologice prin integrarea STEM/ STEAM în ciclul primar”.

Scopul programul de formare constă în dezvoltarea competențelor cadrelor didactice pentru a furniza o educație de calitate, centrată pe cultura ecologică, prin integrarea principiilor STEM/STE(A)M în procesul de predare-învățare în ciclul primar; de a forma elevi conștienți, responsabili și pregătiți să abordeze provocările ecologice actuale și viitoare.

Concluzii

Studiul evidențiază importanța educației ecologice în învățământul primar și necesitatea unei abordări interdisciplinare și practice. Perspectivele cadrelor didactice subliniază nevoia de resurse și formare continuă pentru a îmbunătăți procesul de predare-învățare. Recomandările pentru integrarea educației ecologice în curriculum și promovarea colaborării între școli și comunități pot contribui la formarea unei conștiințe ecologice durabile. Continuarea cercetării și dezvoltarea practicilor educaționale relevante sunt esențiale pentru a asigura o educație ecologică eficientă și durabilă în școli.

Bibliografie

1. CAZACIOC N. "Evaluarea impactului educației steam asupra dezvoltării abilităților cognitive la educabili." *Educația în contextul provocărilor societale: paradigme, inovații, transfer tehnologic*. 2023.
2. MICLEA M., SÂRBU A. Practici de educație ecologică în școlile din România. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2019.
3. POPESCU M., POPESCU, A. Abordări practice în predarea educației ecologice. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană, 2018.
4. ȚURCAN N. Comunicarea științifică în contextul accesului deschis la informație. Chișinău: CEP USM, 2012. 324 p. ISBN 978-9975-71-253-8.
5. VASILE V. Integrarea educației ecologice în curriculumul școlar. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2018.
6. https://docs.google.com/forms/d/18ipAnMXmC2E--gp37QvsiikuWOipcr1r_jdZXypAX0s/edit